

รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูในการออกแบบนวัตกรรม
การศึกษาโดยใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์และ
นวัตกรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

PROFESSIONAL DEVELOPMENT MODEL TO ENHANCE TEACHER
COMPETENCY IN DESIGNING EDUCATION INNOVATIONS USING LOCAL
IDENTITY TO PROMOTE CREATIVITY AND INNOVATION ABILITIES OF
JUNIOR HIGH SCHOOL STUDENTS

ถวิล หวังกุ่ม / Tavin Wangkum¹

ศิริวรรณ วณิชพัฒนวรชัย / Siriwan Vanichwatanavorachai²

ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน / Chanasith Sithsungnoen³

ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม / Chaiyos Paiwithayasiritham⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการพัฒนาวิชาชีพ และ 2) พัฒนารูปแบบการพัฒนาวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูในการออกแบบนวัตกรรมการศึกษาโดยใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยดำเนินการวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบ เครื่องมือวิจัย คือ แบบวิเคราะห์เอกสาร และข้อมูลจากบุคคลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน และผู้บริหารสถานศึกษา 18 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง และครู 76 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 313 คน โดยใช้แบบสอบถาม ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบด้วยการนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาใช้ในการร่างรูปแบบและหาคุณภาพของรูปแบบด้วยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน เครื่องมือวิจัยเป็นประเด็นสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

¹ นักศึกษาปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (Faculty of Education, Silpakorn University), thwangkum@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (Faculty of Education, Silpakorn University), wantoo_@hotmail.com

³ รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (Faculty of Education, Silpakorn University), sithchon@hotmail.com

⁴ รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาวิทยาการวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (Faculty of Education, Silpakorn University), chaiyos.pai@gmail.com

1. ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน สรุปได้ว่า รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพควรใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาครูในด้านการออกแบบนวัตกรรมการศึกษาที่มีการบูรณาการอัตลักษณ์ท้องถิ่น ผ่านกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและมี 5 ขั้นตอน ดังนี้ วิเคราะห์ข้อมูลและความต้องการ กำหนดเป้าหมายร่วมกัน วางแผนและเลือกเทคนิคการพัฒนา ดำเนินการพัฒนาผ่านการโค้ชและให้คำปรึกษา และประเมินและสะท้อนผล

2. รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพ มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพ เป็นการดำเนินการอย่างเป็นระบบของครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อพัฒนาครูให้มีสมรรถนะในการออกแบบนวัตกรรมการศึกษาด้วยอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่ส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียน 2) วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาครูให้มีความสามารถในการออกแบบนวัตกรรมการศึกษา โดยใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่น และเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียน 3) กระบวนการพัฒนาวิชาชีพ 5 ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 1 ร่วมกันศึกษาวิเคราะห์ปัญหา ขั้นที่ 2 ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย ขั้นที่ 3 ร่วมกันเลือกวิธีการพัฒนาวิชาชีพ ขั้นที่ 4 ร่วมใจพัฒนาวิชาชีพ ขั้นที่ 5 ร่วมมือกันประเมินผล 4) การวัดและประเมินผล สมรรถนะการออกแบบนวัตกรรมการศึกษาของครูและความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียน และ 5) ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาวิชาชีพโดยทำให้เกิดความร่วมมือของครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา และครูต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบนวัตกรรมการศึกษา การโค้ชและการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาตนเองได้ นอกจากนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็นว่ารูปแบบฯ ที่พัฒนาขึ้นนี้มีประโยชน์ สามารถนำไปใช้เพื่อส่งเสริมให้ครูนำอัตลักษณ์ท้องถิ่นมาสร้างนวัตกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมของผู้เรียนได้

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพ, ชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ, สมรรถนะการออกแบบนวัตกรรมการศึกษา, การสร้างสรรค์นวัตกรรม, อัตลักษณ์ท้องถิ่น

ABSTRACT

This research aimed to: 1) study and analyze the fundamental data for developing a professional development model, and 2) develop a professional development model to enhance teachers' competencies in designing educational innovations using local identity to promote the creativity and innovation abilities of junior high school students. The research follows a research and development (R&D) methodology with the following steps: Step 1: Studying and analyzing the fundamental data for model development. Research instruments included document analysis and data collection from purposively selected participants. Five experts and 18 school administrators were interviewed using a structured interview protocol. The questionnaire respondents consisted of 76 teachers and 313 lower secondary students. Step 2: Developing the model, data from Step 1 was utilized to draft the model. The developed

model was assessed for quality through a focus group discussion with nine experts. The research instrument was a set of discussion issues, and the data were analyzed by content analysis. The findings revealed that:

1. From the study and analysis of fundamental data, the professional development model should utilize professional learning communities to enhance teachers' ability to design educational innovations that integrate local identity through learner-centered activities. The model consists of five steps: analyzing data and needs, setting shared goals, planning and selecting development techniques, implementing development through coaching and mentoring, and evaluating and reflecting on results.

2. The professional development model consists of five components: (1) Principles: The professional development model is a systematic procedure among teachers, administrators, and educational personnel to enhance teachers' competencies in designing educational innovations that integrate local identity to promote students' creativity and innovation; (2) Objectives: To develop teachers' ability to design educational innovations using local identity and to enhance students' creativity and innovation; (3) Professional Development Process: A five-step process includes Step 1: collaboratively study and analyze the issues, Step 2: work together to establish objectives, Step 3: jointly choose approaches for professional development, Step 4: engage in professional growth collectively, and step 5 cooperate in assessing outcomes; (4) Measurement and Evaluation: Assessment of teachers' competencies in designing educational innovations and students' creativity and innovation abilities; and (5) Supporting Factors: School administrators should prioritize professional development by fostering collaboration among teachers, administrators, and educational personnel. Additionally, teachers should have knowledge and understanding of educational innovation design, coaching, and technology use for self-development. Furthermore, the experts commented that the developed model is useful and can be used to encourage teachers to integrate local identities in creating educational innovations to enhance students' creativity and innovation skills.

Keywords: professional development model, professional learning community, educational innovation design competency, creativity and innovation, local identity

บทนำ

รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพที่ประสบความสำเร็จควรออกแบบให้สอดคล้องกับหลักการพัฒนาวิชาชีพครู ดังนี้ 1) ต้องเกิดจากความต้องการในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนของครู 2) ต้องช่วยสร้างความรู้และทักษะ

ให้ครูเกิดวิสัยทัศน์ในการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี 3) ต้องสะท้อนวิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะนำไปใช้ในการเรียนรู้จริง 4) ต้องส่งเสริมให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ 5) ต้องช่วยให้ครูเกิดภาวะผู้นำทางวิชาการอย่างยั่งยืน 6) ต้องสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาตามนโยบายที่เป็นจุดเน้นของโรงเรียน และ 7) ต้องเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการปฏิบัติงาน (Loucks-Horsley, Hewson, Love & Stiles, 1998: 1-7) ซึ่งการพัฒนาวิชาชีพครูที่ผ่านมามีไม่ประสบความสำเร็จในระดับที่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้และการปฏิบัติงานของครูให้ติดทนนานกลายเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ที่มีการแสวงหาความรู้และทักษะเพิ่มพูนให้กับตนเองอย่างต่อเนื่องได้ (เขตต์อริญ ธรรมรักษ์, 2562: 67) แนวทางหนึ่งที่ส่งเสริมได้ คือ การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ที่เป็นการรวมตัวกันของครูเพื่อร่วมมือร่วมพลัง เรียนรู้ร่วมกันและสะท้อนผลการปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ พัฒนาการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน สอดคล้องกับอารี สันหลวิ (2561: 20) กล่าวว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นแนวทางหนึ่งที่สำคัญและเหมาะสมกับครูในยุคนี้ ด้วยเทคนิคและยุทธวิธีที่ช่วยให้ครูมีพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดกลุ่มเองตามความสนใจ เพื่อพัฒนา แก้ไขปัญหาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นเชิงปฏิบัติและแก้ไขปัญหาในชั้นเรียน ร่วมพัฒนาบทเรียน แลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จนกลายเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีขนาดใหญ่ขึ้น และเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับเชิงองค์ความรู้ และเกิดการพัฒนาในทุกระดับขององค์กร

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นกระบวนการที่จะทำให้เกิดเพิ่มสมรรถนะในการทำงานของทุกฝ่ายจากการรวมตัวร่วมพลังของกลุ่มคนทางวิชาชีพที่สร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นต่อตนเอง ผู้เรียนและวิชาชีพ การพัฒนาวิชาชีพที่มาจาก การลงมือปฏิบัติบนฐานการทำงานจริงที่อิงพื้นที่การปฏิบัติงาน ภายใต้วัตถุประสงค์เป้าหมาย พันธกิจและแนวคิดร่วมกัน ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการพัฒนาผู้เรียนและการพัฒนาการศึกษาของชาติอย่างยั่งยืน (บุญชอบ จันทาพูน, สุวดี อุปนิใจ, สมเกียรติ ตุ่นแก้ว และไพรง รัตนชูวงศ์, 2561: 19) บทบาทของครูในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง และการจัดการศึกษาจะต้องเปลี่ยนจากการเน้นที่การสอนของครูเป็นเน้นที่การเรียนรู้ของนักเรียน เปลี่ยนจากเน้นที่การเรียนของแต่ละบุคคลมาเป็นเน้นที่การเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม และเปลี่ยนจากการเรียนแบบแข่งขันมาเป็นร่วมมือกัน (วิจารณ์ พานิช, 2555: 134) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมุ่งเน้นให้สร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน ความจริงใจของสมาชิกและการดำเนินการอย่างต่อเนื่องในโรงเรียนและมุ่งเน้นไปที่การสะท้อนผลการปฏิบัติร่วมกัน เสนอแนะแนวทางปฏิบัติเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และสิ่งที่ครูทำร่วมกันนอกห้องเรียนในการออกแบบการจัดการเรียนรู้และกระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้สามารถปรับโครงสร้างของโรงเรียน พัฒนาวิชาชีพครูและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนได้ (Seashore, Anderson & Riedel, 2003: online) สอดคล้องกับนักการศึกษาอีกหลายท่านที่กล่าวว่า การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนจะช่วยปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียน พัฒนาวิชาชีพครูและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน (Hord, Roussin & Sommers, 2009: 18-25)

จากข้อมูลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ. 2564 ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้วิเคราะห์ผลการเรียนรู้และผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของสำนักทดสอบ

ทางการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2561-2563 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศทุกรายวิชา ส่วนด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาของจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ครูผู้สอน ร้อยละ 82.73 มีเทคนิควิธีการสอนที่ยังไม่หลากหลาย ร้อยละ 79.56 มีความรู้ความสามารถในด้านการผลิตสื่อ นวัตกรรมจัดการเรียนรู้น้อย จึงทำให้สื่อนวัตกรรมที่ครูผลิตขึ้นยังไม่สามารถพัฒนานักเรียนอย่างครอบคลุม เครื่องมือที่ครูใช้ส่วนใหญ่ไม่มีการตรวจสอบคุณภาพทำให้ไม่แน่ใจว่าจะสามารถนำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มอื่นได้ อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ และยังพบว่าร้อยละ 56.80 ของครูจบการศึกษาไม่ตรงกับวิชาที่สอน จึงทำให้ ขาดความมั่นใจในการสอนและการจัดการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกันตั้งแต่การกำหนดจุดประสงค์ การออกแบบ กิจกรรมและการวัดประเมินผล (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี, 2564ก: 14) จากเหตุผลดังกล่าว การจัดการเรียนรู้ต้องปรับเปลี่ยนโดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการ การเรียนรู้และแก้ไขปัญหา เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลมีความสะดวก รวดเร็ว คุ่มค่า เข้าถึงได้ทุกที่ ทุกเวลา ดังนั้นการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ สามารถเข้าถึงทรัพยากรและ ใช้ประโยชน์จากระบบการเรียนรู้และพัฒนาตนเองผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ปัญญทัต จำปากุล, 2565: 60) จึงมีการส่งเสริมให้ใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วย พัฒนาความสามารถของครูและผลลัพธ์ที่ควรเกิดกับผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานที่กล่าวว่า ผู้เรียนควรมีสมรรถนะที่จำเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิต และทักษะสารสนเทศ สื่อมีเดียและเทคโนโลยี ซึ่งการที่จะประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ และดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้นั้น ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะต่าง ๆ (สถาบันส่งเสริม การสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2560: 116)

การพัฒนาความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความสำคัญ อย่างยิ่งต่อการเตรียมความพร้อมสำหรับอนาคตที่เต็มไปด้วยความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ และสังคมอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการคิดสร้างสรรค์และการสร้างนวัตกรรมเป็นพื้นฐานสำคัญของความสามารถ ในศตวรรษที่ 21 นักเรียนที่ได้รับการฝึกให้คิดเชิงนวัตกรรมจะสามารถเผชิญกับปัญหาใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีศักยภาพในการปรับตัวกับเทคโนโลยีและกระบวนการใหม่ ๆ ในอนาคต (Trilling & Fadel, 2012: 47; Edutopia, 2024: online) และการสร้างสรรค์แนวคิดใหม่ช่วยให้นักเรียนพัฒนาความมั่นใจในตนเอง รวมถึง ส่งเสริมความกล้าที่จะเผชิญความล้มเหลวและเรียนรู้จากประสบการณ์นั้น กระบวนการนี้ช่วยให้พวกเขาเป็น ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต (Shibiru & Bekele, 2024: 70) รวมถึงการส่งเสริมให้มีการนำอัตลักษณ์ท้องถิ่นมาใช้ ในกระบวนการพัฒนานวัตกรรมช่วยให้นักเรียนมีความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและสังคมของตนเอง อันเป็น การปลูกฝังความภาคภูมิใจและความรับผิดชอบต่อชุมชน (OECD, 2008: online) และการพัฒนานักเรียน ให้มีความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมยังเป็นการเตรียมความพร้อมแรงงานรุ่นใหม่ที่สามารถสร้าง มูลค่าเพิ่มให้กับเศรษฐกิจทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก (Rogers, Singhal & Quinlan, 2014: 440) การเตรียมความพร้อมของผู้เรียนสู่โลกยุคเศรษฐกิจฐานความรู้และสร้างสรรค์ที่ต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถ

ในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมด้วยการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์และสามารถสร้างนวัตกรรมด้านอาชีพได้ ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนเด็กไทยให้เป็นผู้มีความคิด รู้เท่าทันเทคโนโลยี รู้จักตัวเอง รู้จักเลือกและสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ชาญฉลาด ภาคภูมิใจในบริบทของตนเอง มีคุณลักษณะของผู้ผลิต พัฒนานวัตกรรมที่สอดคล้องกับสังคมเพื่อให้สามารถยืนอยู่ได้ด้วยตนเอง (ไพฑูริย์ สีนลาร์รัตน์, 2557: 61)

อัตลักษณ์สร้างขึ้นโดยกระบวนการทางสังคม อาจมีความคงที่หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบไป ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ทางสังคม อัตลักษณ์มี 2 ระดับ คือ อัตลักษณ์ระดับปัจเจก ซึ่งบุคคลหนึ่งอาจมีหลายอัตลักษณ์อยู่ในตัวเองและอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่ม เป็นการอยู่ร่วมกันอย่างสงบ (ประสิทธิ์ ลีปรีชา, 2547: 35) อัตลักษณ์ชุมชนเป็นลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมที่ก่อตัวขึ้นมา ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งถูกนำมาใช้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ก่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิต นำไปสู่การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้มีความโดดเด่น น่าสนใจ อันเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัวที่สามารถบ่งบอกความเป็นตัวตนของชุมชน เกิดการพัฒนาควบคู่ไปกับการคำนึงถึงรากเหง้าทางวัฒนธรรม (อินทิตรา พงษ์นาค และศุภกรณ์ ดิษฐพันธุ์, 2558: 512) ความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนที่แสดงถึงความเป็นตัวตนของชุมชนนั้น จึงมักแสดงออกให้เห็นผ่านประเพณี วัฒนธรรม หรือวิถีชีวิตของชาวชุมชนที่เป็นลักษณะเฉพาะของชุมชน ซึ่งถูกสร้างขึ้นบนพื้นฐานของความเหมือนกันและเกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน (นันทนัย ประสานนาม, 2552: ออนไลน์) ดังนั้นการนำอัตลักษณ์ท้องถิ่นมาจัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผลที่ตอบสนองความต้องการ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียน โดยใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นสื่อในการเรียนจะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ เรียนรู้สิ่งที่อยู่รอบตัว สามารถพัฒนาผู้เรียนทั้งการเรียนรู้ สำนึกรักในทรัพยากรธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น มีความสามารถในการแก้ปัญหา เรียนรู้ด้วยตนเอง มีทักษะอาชีพ รวมถึงเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมต่อไป

จังหวัดกาญจนบุรีเป็นจังหวัดนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ตามพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 เพื่อให้เด็กอ่านออกเขียนได้และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น รวมถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ตามยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ. 2563-2579 (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี, 2564: ออนไลน์) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต้องนำอัตลักษณ์ในท้องถิ่นมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้เพื่ออนุรักษ์ รักษา ต่อยอดความเป็นท้องถิ่นให้คงอยู่อย่างยั่งยืน และเป็นการพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรมของผู้เรียนอีกด้วย สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับทักษะอาชีพ ดังนั้นการจัดการศึกษาในสถานศึกษาจึงต้องมีการส่งเสริมทักษะอาชีพ โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาครูและนักเรียนให้เกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าด้านอาชีพ เพื่อพัฒนานักเรียนไปสู่การดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ค้นพบความสามารถ ความสนใจ ความถนัดที่แท้จริงของตนเอง (ชนันท์ ธาตุทอง, 2551: 72) โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ให้จัด

กิจกรรมให้สอดคล้องกับหลักสูตรตามความจำเป็นและความต้องการของนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น และสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 12)

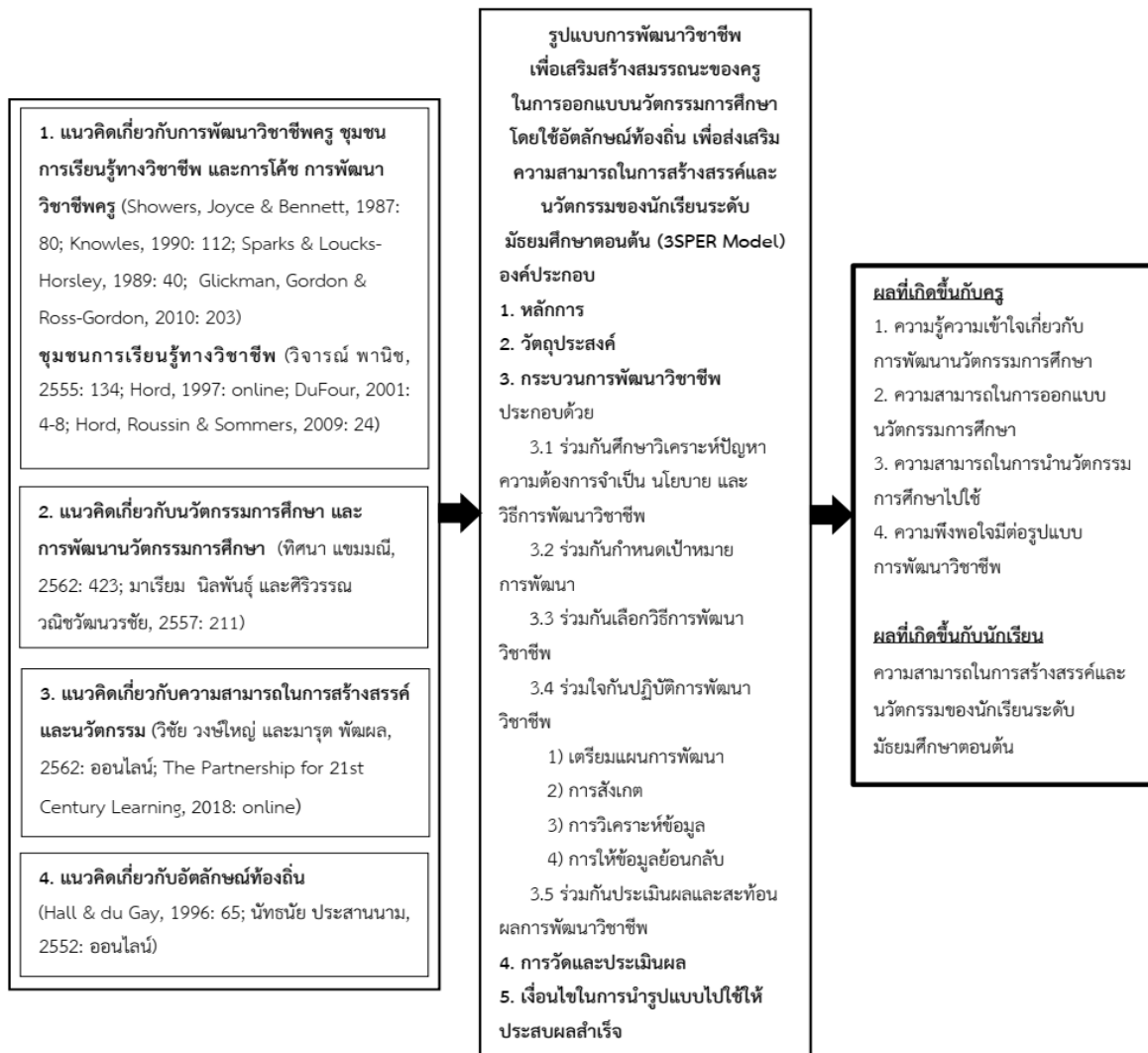
จากการศึกษาข้อมูลทีกล่าวนำมาทำให้ผู้วิจัยในฐานะศึกษานิเทศก์ ได้หาแนวทางร่วมมือกับครูเพื่อพัฒนา นวัตกรรมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมของผู้เรียน และช่วยส่งเสริมให้ ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ด้วยการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาโดยใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้นนั้น ควรมีผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการสอนเป็นผู้โค้ชและดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ เพื่อช่วยให้การจัดการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด การโค้ชเป็นการพัฒนาศักยภาพของครูจากความสัมพันธ์ ในการทำงานร่วมกันกับบุคคลในอาชีพ มีการส่งเสริมให้ไปสู่ความสำเร็จ (Rolfe, 2012: 2) ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การโค้ช การดูแลให้คำปรึกษาและแนะนำ มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบ การพัฒนาวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูในการออกแบบนวัตกรรมการศึกษาโดยใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการพัฒนาวิชาชีพเพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะของครูในการออกแบบนวัตกรรมการศึกษาโดยใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมความสามารถ ในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูในการออกแบบนวัตกรรม การศึกษาโดยใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลทีกล่าวนำข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยได้กรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการพัฒนา วิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูในการออกแบบนวัตกรรมการศึกษาโดยใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริม ความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียน ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการ

การวิจัยนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (research and development) 2 ขั้นตอน
ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research: R1)

การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ มีการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสาร นโยบายด้านการศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลงานดีเด่น และแนวปฏิบัติที่ดี (best practice) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การโค้ช การออกแบบนวัตกรรมการศึกษา การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์และ นวัตกรรม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบ แหล่งข้อมูลเอกสาร ประกอบด้วย เอกสาร ตำรา หนังสือ บทความ งานวิจัยและเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ โดยใช้แบบวิเคราะห์เอกสารที่มีค่าคุณภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00, S.D. = 0.00$) และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

2. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากบุคคล เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ความคาดหวังและความต้องการในการพัฒนาวิชาชีพ นวัตกรรมทางการศึกษาของครูและความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียน กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นสถานนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี 18 คน 2) ครู 76 คน 3) นักเรียน 313 คน และ 4) ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือทุกฉบับมีกระบวนการสร้างและพัฒนา ดังนี้ ร่างและตรวจสอบความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ ด้านหลักสูตรและการสอน 2 คน การออกแบบนวัตกรรมการศึกษา 2 คน และการวัดและประเมินผล 1 คน ใช้แบบประเมินเป็นมาตราส่วนประมาณค่าตามแนวคิดของ Likert (1932: 44) มีเกณฑ์เป็นระดับ 5 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด ระดับ 4 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก ระดับ 3 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง ระดับ 2 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย ระดับ 1 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด และวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลผล ดังนี้ คะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด การพิจารณาความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไปและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยกว่า 1.00 แสดงว่าเครื่องมือมีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้ หากมีค่าไม่เกินไปตามเกณฑ์ ต้องปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558: 196) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองด้วยการสัมภาษณ์และสอบถาม และนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อใช้ในการพัฒนารูปแบบ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (structured interview) มีประเด็นสัมภาษณ์ 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาวิชาชีพครูภายในสถานศึกษา และ 2) ด้านการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาที่ส่งเสริมทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม พบว่า มีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ตั้งแต่ $\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.55 ถึง $\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.45) และใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (formal interview) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

2. แบบสอบถามครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นแบบสอบถามที่มีโครงสร้าง เป็นคำถามปลายเปิด (open-ended questions) โดยมีประเด็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูในการออกแบบนวัตกรรมการศึกษาโดยใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่น มีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ตั้งแต่ $\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.45 ถึง $\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00)

3. แบบสอบถามนักเรียน มีลักษณะเป็นแบบไม่มีโครงสร้าง ใช้คำถามปลายเปิด โดยมีประเด็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนและวิธีการจัดการเรียนรู้ของครู ผู้บริหาร ซึ่งมีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ตั้งแต่ $\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.55 ถึง $\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.45)

4. แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีประสบการณ์และเชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน นวัตกรรมทางการศึกษาและท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างที่สัมภาษณ์เกี่ยวกับลักษณะกระบวนการพัฒนาวิชาชีพ ขั้นตอนการพัฒนานวัตกรรมการศึกษา ขั้นตอนและการประเมินผลของรูปแบบ

เพื่อศึกษาองค์ประกอบ แนวทางการวัดและประเมินผลความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรม มีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.45) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development: D1)

เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาใช้ในการพัฒนารูปแบบ ได้ข้อมูล 2 ส่วน ได้แก่ แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัดถูประสงค์ กระบวนการพัฒนาวิชาชีพ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขสำคัญในการนำรูปแบบไปใช้ให้ประสบผลสำเร็จ กลุ่มตัวอย่างได้จากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 9 คน เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการออกแบบนวัตกรรมและชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ด้านอัตลักษณ์ท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ด้านละ 2 คน และด้านการวัดและประเมินผล 1 คน ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนา เครื่องมือเป็นประเด็นการสนทนามีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) ได้แก่ แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบมีความชัดเจนและความเหมาะสม และองค์ประกอบมีความสมบูรณ์ครอบคลุมความต้องการจำเป็นของการพัฒนาวิชาชีพ และพิจารณาความเหมาะสมของแต่ละองค์ประกอบ รวมถึงวิเคราะห์ว่ารูปแบบมีประโยชน์และสามารถนำไปใช้เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้ การเก็บรวบรวมข้อมูล จากการสนทนามีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้ในการพัฒนารูปแบบ

1. ผลการวิเคราะห์เอกสาร พบว่า การพัฒนาวิชาชีพควรเน้นความร่วมมือกันของครู ผู้บริหารและบุคลากรในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน พัฒนาโรงเรียนและองค์กร ซึ่งโครงสร้างของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพควรประกอบด้วย ครู นักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์ มาร่วมให้ความช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านหลักสูตร แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้ดีที่สุด ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลเหล่านี้มาใช้ในหลักการและกระบวนการของรูปแบบที่เน้นตามแนวทางการพัฒนาวิชาชีพด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และพบว่าในการพัฒนาวิชาชีพของครูควรเป็นการออกแบบนวัตกรรมการศึกษาที่เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ซึ่งอาจเป็นการใช้เทคนิค วิธีการสอน หรือสื่อการเรียนการสอนที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิด และแก้ปัญหาในชีวิตจริง และทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมของผู้เรียนผ่านการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และควรมีการบูรณาการอัตลักษณ์ท้องถิ่น โดยการนำอัตลักษณ์ท้องถิ่นมาใช้ในกระบวนการเรียนรู้ เช่น การใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเป็นสื่อในการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและมีทักษะที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและแก้ปัญหาในท้องถิ่นและการส่งเสริมทักษะอาชีพ จากข้อมูลเหล่านี้ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาวิชาชีพที่เป็นการส่งเสริมให้ครูได้พัฒนานวัตกรรมการศึกษาที่มีการนำอัตลักษณ์ท้องถิ่นมาบูรณาการ ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของวิธีการสอน เทคนิคการสอนหรือสื่อการเรียนการสอนที่ตอบสนองความต้องการและเสริมสร้างทักษะการคิดสร้างสรรค์และ

การแก้ปัญหาของผู้เรียน นอกจากนี้ยังพบว่า การส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้จะช่วยพัฒนาผู้เรียนหลายด้าน ทั้งผลการเรียนรู้ ความรักและห่วงใยทรัพยากรและศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น การแก้ปัญหาในท้องถิ่น เพิ่มทักษะอาชีพ เป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ รวมถึงเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำอัตลักษณ์ท้องถิ่นของจังหวัดกาญจนบุรีมาใช้ในการพัฒนาความสามารถในการออกแบบนวัตกรรมการศึกษาของครูและช่วยส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียน

2. ผลการศึกษาข้อมูลจากบุคคล ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียนและผู้ทรงคุณวุฒิ มีประเด็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาวิชาชีพ พัฒนานวัตกรรมการศึกษาโดยใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่นที่ส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียน โดยมีประเด็นสำคัญที่นำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบ สามารถสรุปข้อมูลที่สำคัญ ดังนี้

ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน พบว่า การพัฒนาวิชาชีพครูควรมีความต่อเนื่องและตรงตามความต้องการของครู ควรใช้ PLC และการโค้ชมาใช้เพื่อพัฒนาครู ควรเน้นสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ โดยใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่น และหน่วยงานควรมีการตรวจเยี่ยมสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และการพัฒนานวัตกรรมศึกษานั้น ครูควรออกแบบนวัตกรรมให้สอดคล้องกับหลักสูตรและอัตลักษณ์ท้องถิ่น และควรใช้ PLC เพื่อวางแผนและพัฒนานวัตกรรมศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ในส่วนของการนำอัตลักษณ์ท้องถิ่นมาใช้ในการออกแบบนวัตกรรมนั้น ครูควรนำศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่นมาใช้ในนวัตกรรมการศึกษาหรืออาจเป็นการสร้างสื่อการสอนที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น เช่น ภาษา ศิลปะ ประเพณี และแนวทางการพัฒนาผู้เรียนควรใช้กิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและฝึกปฏิบัติจริง โดยผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และแก้ปัญหาโดยใช้สิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่น

ผลการสอบถามครู พบว่า การพัฒนาวิชาชีพของครูส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับ PLC น้อยกว่า 5 ครั้ง และยังไม่เคยได้รับการพัฒนาด้านการออกแบบนวัตกรรมการศึกษา ดังนั้นครูจึงต้องการได้รับการพัฒนาด้าน PLC และการออกแบบนวัตกรรมการศึกษา ซึ่งแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการศึกษา ครูมีความเห็นว่าควรพัฒนาตนเองผ่าน PLC และการฝึกอบรม โดยลักษณะของนวัตกรรม เช่น สื่อการสอนอิงอัตลักษณ์ท้องถิ่น และตัวอย่างอัตลักษณ์ที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนานวัตกรรม ได้แก่ เรือนเพาะชำเห็ด สะพานแม่น้ำแคว การรำเหย่ย และการเจียรไนพลอย-นิล เป็นต้น ส่วนแนวทางการพัฒนาผู้เรียนนั้น ควรให้นักเรียนเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติและส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์และแก้ปัญหาจนเกิดนวัตกรรมใหม่

ผลการสอบถามนักเรียน พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูที่ผ่านมา นั้น ครูมักสอนด้วยการอธิบายอย่างเดียว นักเรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนน้อย ไม่เคยให้เล่นเกม ไม่ให้ทำกิจกรรม ส่งการบ้านมากไป ทำให้ในห้องเรียนน่าเบื่อ นอกจากนี้ยังพบว่า ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ค้นคว้าหาความรู้เอง ได้ลงมือปฏิบัติจริงจะทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนมากขึ้น นักเรียนต้องการไปศึกษาค้นคว้าเรียนรู้นอกสถานที่ เช่น แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น วัฒนธรรมในท้องถิ่น ฯลฯ เพราะว่าจะได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้เรียนรู้ประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมในท้องถิ่น ทำให้เกิดความรักและห่วงใย

แหล่งท่องเที่ยวหรือช่วยกันสืบสานและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น โดยสรุปแล้ว นักเรียนต้องการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ได้ลงมือปฏิบัติจริง ค้นคว้าด้วยตนเอง และควรนำสิ่งสำคัญที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาสอน ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ศิลปวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยว

ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า การออกแบบนวัตกรรมการศึกษาโดยใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมควรมีลักษณะ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ร่วมกันศึกษาวิเคราะห์ปัญหาของผู้เรียนด้านความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรม และถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการออกแบบนวัตกรรมการศึกษาและวิธีการพัฒนาวิชาชีพของครูและผู้บริหาร 2) ครูผู้โค้ชและครูผู้รับการโค้ชร่วมกันตัดสินใจกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาวิชาชีพ และกำหนดวิธีการในการพัฒนาที่เหมาะสมกับความต้องการและความรู้ความสามารถของครู 3) ร่วมกันเลือกวิธีการพัฒนาวิชาชีพ สร้างเครือข่ายสังคม สร้างความพร้อมทางด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติต่อครูเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถเลือกวิธีการและออกแบบนวัตกรรมการศึกษาที่ส่งเสริมทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรมได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ โดยมีผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ 4) ครูผู้รับการโค้ชและผู้โค้ชร่วมมือกันปฏิบัติการพัฒนาวิชาชีพ โดยมีผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำเป็นผู้สังเกตร่วมการปฏิบัติการพัฒนาวิชาชีพ และให้การแนะนำผลการดำเนินงาน และ 5) ครูร่วมกันประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพเพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูในการออกแบบนวัตกรรมการศึกษาที่ส่งเสริมทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรมในภาพรวมและรายงานต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ในทุกขั้นตอนมีการช่วยเหลือสนับสนุน (coaching) และการให้การดูแล ปรึกษาแนะนำ (mentoring) ส่วนการออกแบบนวัตกรรมการศึกษาโดยใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่น ควรมีขั้นตอนการพัฒนา 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) ออกแบบนวัตกรรม 3) นำนวัตกรรมไปใช้ 4) การประเมินผลและรายงานผล และ 5) การเผยแพร่นวัตกรรม สำหรับการใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่นเพื่อนำมาออกแบบนวัตกรรมการศึกษา ควรใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่นด้านอาชีพของจังหวัดกาญจนบุรีที่สอดคล้องกับความต้องการ ความถนัดของผู้เรียน ความต้องการของชุมชน เช่น การออกแบบลวดลายพลอย การแปรรูปอาหาร การบริการด้านการท่องเที่ยว โดยผู้วิจัยกำหนดเป็นเนื้อหาหลักสูตรรายวิชาและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยครูนำเนื้อหาออกมาออกแบบนวัตกรรมด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอน และด้านการวัดและประเมินผลสำหรับบทบาทของครูควรมีดังนี้ ครูและเพื่อนครูพัฒนาบทเรียนร่วมกัน วางแผนเพื่อเตรียมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน โดยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกขั้นตอน โดยครูควรมีบทบาทเป็นโค้ช

จากการศึกษาข้อมูลจากบุคคล ทำให้ผู้วิจัยได้แนวทางในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาวิชาชีพ ควรมีการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาความสามารถในการออกแบบนวัตกรรมการศึกษาที่อาจอยู่ในรูปของเทคนิค วิธีการสอน หรือสื่อการเรียนการสอนด้วยการนำอัตลักษณ์ท้องถิ่นมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติและมีส่วนร่วมส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์และแก้ปัญหาด้วยตนเองจนเกิดนวัตกรรมใหม่โดยใช้สิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเป็นขั้นตอนในการพัฒนาวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูในการออกแบบนวัตกรรม

การศึกษาโดยใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่น ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลตนเอง ครู ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษาร่วมกัน ประเมินตนเอง ศึกษาสภาพปัจจุบัน วิเคราะห์ปัญหา สำรวจความต้องการจำเป็น วิเคราะห์นโยบายและวิธีการพัฒนาวิชาชีพ เพื่อนำมากำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนา 2) กำหนดเป้าหมายการพัฒนาาร่วมกัน วางแผน การดำเนินการ การออกแบบและพัฒนา รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของนักเรียนแบบร่วมกันเป็นทีม 3) วางแผน และเลือกเทคนิควิธีการพัฒนาร่วมกัน 4) ร่วมใจพัฒนาวิชาชีพตามวิธีการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การชี้แนะ การโค้ชแบบเพื่อนช่วยเพื่อน การโค้ชโดยผู้เชี่ยวชาญและการให้คำปรึกษาโดยรับการชี้แนะจากผู้เชี่ยวชาญ และ 5) การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนาให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ทั้งนี้ในทุกขั้นตอนจะมีการช่วยเหลือ (coaching) และให้การดูแลปรึกษาแนะนำ (mentoring) โดยผู้วิจัยอย่างต่อเนื่อง

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาารูปแบบการพัฒนาวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูในการออกแบบ นวัตกรรมการศึกษาโดยใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

จากข้อมูลที่ได้จากตอนที่ 1 นำมาใช้ร่างรูปแบบฯ มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการพัฒนาวิชาชีพ การวัดผลและประเมินผลและเงื่อนไขสำคัญในการนำรูปแบบไปใช้ให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบฯ จากการสนทนากลุ่ม พบว่า แนวคิดพื้นฐานและองค์ประกอบของรูปแบบมีความครบถ้วนสมบูรณ์ และแต่ละองค์ประกอบ พบว่า หลักการ ควรมีการปรับคำจาก “โดยใช้ อัตลักษณ์ท้องถิ่น” เป็น “ด้วยอัตลักษณ์ท้องถิ่น” กระบวนการพัฒนาวิชาชีพควรปรับแก้ไขขั้นที่ 5 จาก “ร่วมมือกันประเมินผลและสะท้อนคิด” เป็น “ร่วมมือกันประเมินผล” และการวัดและประเมินผล ให้แยกเป็น ผลที่เกิดกับครูและนักเรียนให้ชัดเจน และเงื่อนไขสำคัญในการนำรูปแบบไปใช้ให้ประสบผลสำเร็จ ปรับเป็น ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาวิชาชีพโดยทำให้เกิดความร่วมมือของครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา และ 2) ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบนวัตกรรม การศึกษา การโค้ช และการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาตนเองได้ และยังให้ความเห็นว่ารูปแบบการพัฒนาวิชาชีพที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้เพื่อส่งเสริมให้ครูนำอัตลักษณ์ท้องถิ่นมาสร้างนวัตกรรม ที่พัฒนาความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมของผู้เรียนได้ รูปแบบพัฒนาวิชาชีพที่สมบูรณ์มีดังนี้

1. หลักการ รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพ เป็นการดำเนินการอย่างเป็นระบบของครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อพัฒนาครูให้มีสมรรถนะในการออกแบบนวัตกรรมการศึกษาด้วยอัตลักษณ์ท้องถิ่น ที่ส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียน

2. วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาครูให้มีความสามารถในการออกแบบนวัตกรรมการศึกษาโดยใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่น และเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียน

3. กระบวนการพัฒนาวิชาชีพ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ร่วมกันศึกษาวิเคราะห์ปัญหา (share problem) เป็นการร่วมกันศึกษาวิเคราะห์ปัญหา สภาพปัจจุบัน วิเคราะห์จุดเด่น จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของโรงเรียน สำรวจความต้องการ วิเคราะห์นโยบาย

ระดับความรู้ ความสามารถของครูในการออกแบบนวัตกรรมการศึกษาโดยใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่น สภาพปัญหาของผู้เรียน สภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้และวิธีการพัฒนาวิชาชีพและร่วมกันวางแผนการนิเทศและการให้คำชี้แนะ (coaching) โดยมีผู้เชี่ยวชาญ (expert) เป็นผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ (mentoring)

ขั้นที่ 2 ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย (set goals) เป็นการประชุมวางแผนเพื่อสร้างความตระหนักของการดำเนินการส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียนผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยที่สมาชิกร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล ร่วมกันกำหนดเป้าหมายการพัฒนาวัตกรรมการศึกษาโดยใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่น กำหนดเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียน วางแผนกระบวนการดำเนินการพัฒนาวิชาชีพ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาของครูแต่ละคนในแต่ละด้านตามสภาพปัญหาและความต้องการ ร่วมกันกำหนดรูปแบบและกิจกรรมการพัฒนา สถานที่ ระยะเวลาในการพัฒนา กำหนดบทบาทหน้าที่สมาชิกในกลุ่ม ออกแบบนวัตกรรมการศึกษา การใช้เทคโนโลยี สื่อการเรียนรู้ การประเมินผล และรายงานผล

ขั้นที่ 3 ร่วมกันเลือกวิธีการพัฒนาวิชาชีพ (selection professional development) เป็นการร่วมมือกันเรียนรู้ด้วยการให้ความรู้ที่สำคัญและจำเป็นที่ตรงตามความต้องการแก่ครู สำหรับการเลือกวิธีการพัฒนาที่เหมาะสมคือขั้นตอนการสร้างความรู้ทางด้านความรู้ ทักษะต่อครูเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจและสามารถเลือกวิธีและใช้รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพเพื่อสร้างเสริมสมรรถนะครูในการออกแบบนวัตกรรมการศึกษาได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

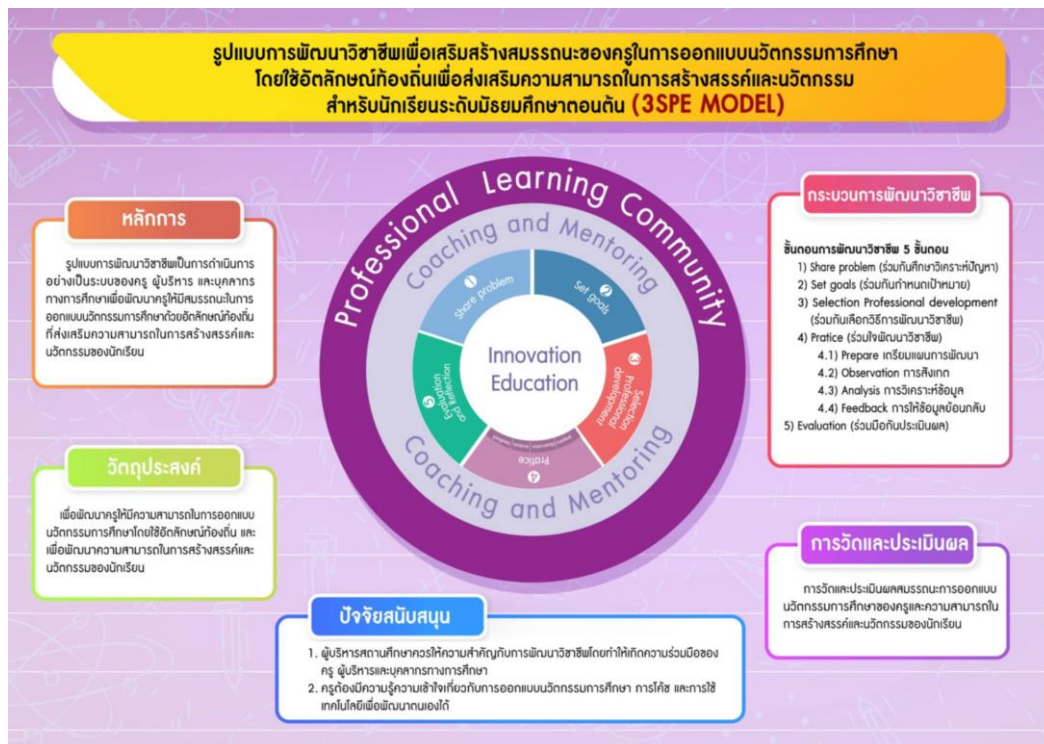
ขั้นที่ 4 ร่วมใจพัฒนาวิชาชีพ (practice) เป็นการดำเนินการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ผ่านการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (lesson study) เป็นการพัฒนาครูให้มีความรู้ด้านการออกแบบนวัตกรรมการศึกษาโดยใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่น การนำนวัตกรรมการศึกษาไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรม โดยมีผู้ดูแลให้คำชี้แนะ (coaching) ซึ่งมีกระบวนการร่วมมือกันพัฒนาวิชาชีพ ดังนี้ 4.1) เตรียมแผนการพัฒนา (prepare) เป็นการร่วมมือกันทบทวนความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาวิชาชีพ การออกแบบนวัตกรรมการศึกษา การนำนวัตกรรมการศึกษาไปใช้ และเครื่องมือที่ใช้ก่อนการพัฒนาวิชาชีพ 4.2) การสังเกต (observation) เป็นการที่ครูผู้รับสังเกตการสอน และครูผู้สังเกตการสอน ดำเนินการสังเกตการสอนตามวิธีการพัฒนาที่เลือกไว้ โดยใช้เครื่องมือสังเกตการสอนที่ร่วมกันพัฒนาขึ้น 4.3) การวิเคราะห์ข้อมูล (analysis) เป็นการที่ครูผู้รับสังเกตการสอน และครูผู้สังเกตการสอน ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการสอนในแต่ละครั้ง 4.4) การให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) เป็นการที่ครูผู้รับสังเกตการสอน และครูผู้สังเกตการสอน ร่วมกันสะท้อนผลการปฏิบัติการสอนและให้ข้อมูลย้อนกลับเชิงบวกแก่กันและกัน

ขั้นที่ 5 ร่วมมือกันประเมินผล (evaluation) เป็นการร่วมมือกันประเมินผลการพัฒนาวิชาชีพถึงผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากการพัฒนาวิชาชีพ ร่วมกันประเมินผลการใช้รูปแบบวิธีการพัฒนาวิชาชีพและผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติทั้งผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนและสมรรถนะของครู โดยนำข้อมูลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติมาใช้ในการประเมินผลการใช้รูปแบบ

4. การวัดและประเมินผล เป็นการวัดและประเมินผลรูปแบบการพัฒนาวิชาชีพ ดังนี้ สมรรถนะการออกแบบนวัตกรรมการศึกษาของครู ได้แก่ ทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพ ประเมิน

ความสามารถในการออกแบบนวัตกรรมการศึกษาและการนำนวัตกรรมไปใช้ และสอบถามความพึงพอใจของครู และประเมินความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียน

5. ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาวิชาชีพโดยทำให้เกิดความร่วมมือของครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา และ 2) ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบนวัตกรรมการศึกษา การโค้ช และการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาตนเองได้



ภาพที่ 2 รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูในการออกแบบนวัตกรรมการศึกษาโดยใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (3SPE Model)

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้ในการพัฒนารูปแบบ

รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้ ดำเนินการตามกระบวนการวิจัยและพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและจากกลุ่มตัวอย่างบุคคลที่หลากหลาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียนและผู้ทรงคุณวุฒิ จนได้แนวทางในการพัฒนารูปแบบ ดังนี้ การพัฒนาวิชาชีพควรมีความหลากหลายและตอบสนองความต้องการและบริบทของครูแต่ละคน โดยมีการศึกษาวิธีการพัฒนาวิชาชีพจากนักการศึกษาหลายท่าน เช่น Showers, Joyce & Bennett (1987) และ Hord (1997) ที่เน้นการร่วมมือกันในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ประกอบด้วย ครู ผู้บริหาร และบุคลากรในโรงเรียน เพื่อแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนด้วยการทำงานร่วมกันในการออกแบบนวัตกรรมการศึกษาที่มีลักษณะเป็นการจัด

การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คำนึงถึงความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ซึ่งอาจเป็นการใช้เทคนิควิธีการสอน หรือสื่อการเรียนการสอนที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดและแก้ปัญหาในชีวิตจริง รวมถึงทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรมของผู้เรียน เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกันผ่านการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ซึ่งช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดและแก้ปัญหาในชีวิตจริง อีกทั้งควรมีการบูรณาการอัตลักษณ์ท้องถิ่น โดยการนำอัตลักษณ์ท้องถิ่นมาบูรณาการในกระบวนการเรียนรู้ นอกจากนี้ควรจัดกิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพที่หลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการ เหมาะสมกับบริบทของครูแต่ละคนและมีความต่อเนื่อง สอดคล้องกับเขตต์อรัญ ธรรมรักษ์ (2562: 67) ที่กล่าวว่า รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพครูที่ประสบความสำเร็จนั้น ต้องเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและถือเอาผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นเป้าหมายหลัก ต้องผสมผสานหลายรูปแบบไปพร้อม ๆ กันตามแต่ละบริบท และต้องเป็นรูปแบบที่ทำให้ครูได้ลงทุนด้านเวลา ทรัพยากรและการเข้าไปมีส่วนร่วมในระดับสูง ซึ่งในงานวิจัยนี้ใช้การพัฒนาวิชาชีพทั้งการโค้ชและการให้คำชี้แนะจากพี่เลี้ยง อีกทั้งมีการนำอัตลักษณ์ท้องถิ่นเข้ามาใช้ในการออกแบบนวัตกรรมการศึกษา ถือว่าเป็นการนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ในพัฒนาวิชาชีพและทำให้ครูมีโอกาสเรียนรู้และมีส่วนร่วมได้เป็นอย่างดี อีกทั้งผู้วิจัยยังได้นำแนวคิดของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาเป็นแนวคิดหลักในรูปแบบๆ ครั้งนี้ซึ่งมีหลักการว่า เป็นชุมชนที่มีการรวมตัว รวมใจ รวมพลัง ร่วมมือกันของครู ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช (2555: 134) และ Hord (1997: 117) ที่ว่าชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นเครื่องมือของผู้บริหาร ผู้ร่วมงานและคณะครู ร่วมมือกันเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ครูได้ออกแบบนวัตกรรมการศึกษาซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของนวัตกรรมด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอน และด้านการวัดและประเมินผล ด้วยการนำเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ท้องถิ่นของจังหวัดกาญจนบุรีมากำหนดเป็นเนื้อหาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะการคิด ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง โดยบทบาทของผู้สอนควรช่วยเหลือ แนะนำแนวทางและคำแนะนำ (coaching) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมให้แก่ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทำให้ผู้เรียนมีการคิดสร้างสรรค์ การคิดแบบมีวิจารณญาณ การสื่อสารและการมีส่วนร่วมในการทำงานสอดคล้องกับวิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล (2562: ออนไลน์) จากการศึกษาผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมของผู้เรียน คือ ความสามารถในการจัดทำบางสิ่งซึ่งเกิดจากการใช้ความรู้ ความคิด สร้างสิ่งใหม่ ซึ่งอาจอยู่ในรูปของผลิตภัณฑ์ แนวคิด กระบวนการที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ โดยคุณลักษณะที่ส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมของผู้เรียน ประกอบด้วย 1) การคิดวิเคราะห์ 2) การคิดสร้างสรรค์ 3) การคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา และ 4) การสื่อสารและการมีส่วนร่วม

2. ผลการพัฒนาารูปแบบการพัฒนาวิชาชีฟ

พบว่า รูปแบบการพัฒนาวิชาชีฟเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูในการออกแบบนวัตกรรมการศึกษาโดยใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการพัฒนาวิชาชีฟ 4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และ 5) เงื่อนไขสำคัญในการนำรูปแบบไปใช้ให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งได้จากแนวคิดองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของรุจิราพร รามศิริ และมาเรียม นิลพันธุ์ (2558: 110) โดยมีการปรับปรุงองค์ประกอบที่ 3 จากกระบวนการจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการพัฒนาวิชาชีฟ ซึ่งต่อมาผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่มได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับแก้ขององค์ประกอบที่ 5 เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมสนับสนุน สอดคล้องกับแนวคิดของสมณทม จุลชาติ และวิสาข์ จิตวิวัฒน์ (2556: 113) ที่ได้พัฒนาารูปแบบการพัฒนาวิชาชีฟแบบร่วมมือโดยเน้นครูเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีองค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการพัฒนาวิชาชีฟและปัจจัยสนับสนุน และสอดคล้องกับรูปแบบการพัฒนาวิชาชีฟเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการโค้ช ที่มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการพัฒนาวิชาชีฟ และปัจจัยสนับสนุน (พนิดาจารย์อุปการะ และมาเรียม นิลพันธุ์, 2558: 532) ส่วนองค์ประกอบที่ 4 การวัดและประเมินผล นั้นมีความสอดคล้องกับองค์ประกอบในรูปแบบการพัฒนาวิชาชีฟครูประจำการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการประสบการณ์วิทยาศาสตร์สำหรับเด็กวัยอนุบาล ที่มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ กระบวนการ และการประเมินผล (ภัสสรำไพ จ้อยเจริญ, ปณัฐชรัตน์ จารุชัยนิวัฒน์ และศิริเดช สุชีวะ, 2566: 99) ส่วนขององค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบฯ ที่มีการพัฒนาความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมของผู้เรียนนี้ เป็นวัตถุประสงค์หลักข้อหนึ่งของรูปแบบการพัฒนาวิชาชีฟฯ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Reimer (2003: 29) ที่กล่าวว่า รูปแบบการพัฒนาวิชาชีฟครูที่ประสบความสำเร็จนั้นควรถือเอาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนาารูปแบบ และองค์ประกอบที่ 3 กระบวนการพัฒนาวิชาชีฟ มี 5 ขั้นตอน คือ 1) ร่วมกันศึกษาวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการจำเป็น นโยบาย และวิธีการพัฒนาวิชาชีฟ 2) ร่วมกันกำหนดเป้าหมายการพัฒนา 3) ร่วมกันเลือกวิธีการพัฒนาวิชาชีฟ 4) ร่วมใจกันปฏิบัติการพัฒนาวิชาชีฟ และ 5) ร่วมมือกันประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนาวิชาชีฟ ซึ่งขั้นตอนนี้สอดคล้องกับองค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีฟของ Stoll & Louis (2007: 1-13) ตามแนวคิดหลักของรูปแบบ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกระบวนการ 5 ขั้นตอนนี้ได้มาจากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างที่ครอบคลุม รวมถึงกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ จึงทำให้ได้รูปแบบการพัฒนาวิชาชีฟฯ ที่มีคุณภาพและพร้อมนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญที่ร่วมสนทนากลุ่มเพียงเล็กน้อย และผู้เชี่ยวชาญยังให้ความเห็นว่า รูปแบบการพัฒนาวิชาชีฟฯ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้เป็นประโยชน์มาก สามารถนำไปใช้ได้ เพื่อเป็นการสร้างความตระหนักและส่งเสริมให้ครูนำอัตลักษณ์ท้องถิ่นมาสร้างนวัตกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมของผู้เรียนได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาในชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อให้ครูมีทักษะการออกแบบนวัตกรรมการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพิ่มการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ท้องถิ่นในกระบวนการจัดการเรียนรู้ และผู้บริหารควรสนับสนุน การสร้างสภาพแวดล้อมที่เปิดกว้างสำหรับการทำงานร่วมกันและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาครู

1.2 ควรส่งเสริมการใช้ทรัพยากรและความรู้ท้องถิ่นในกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ครู สามารถออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมและตอบสนองความสนใจของนักเรียน สนับสนุนครูในการพัฒนาทักษะ การใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างนวัตกรรมและออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพครูที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น อาจมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำ เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประกอบการออกแบบนวัตกรรมทางการศึกษา ที่ตอบสนองต่อคุณลักษณะของผู้เรียน ในยุคปัจจุบัน โดยปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ท้องถิ่นและชุมชน

2.2 ควรมีการศึกษาจากกรณีศึกษาในท้องถิ่นเพิ่มเติม ซึ่งเป็นผลของการใช้รูปแบบการพัฒนา วิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูในการออกแบบนวัตกรรมการศึกษาโดยใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริม ความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อเป็นการรับรอง รูปแบบในเชิงประจักษ์

สรุป

รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูในการออกแบบนวัตกรรมการศึกษาโดยใช้ อัตลักษณ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพเป็นการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ของครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อพัฒนาครูให้มีสมรรถนะในการออกแบบนวัตกรรมการศึกษา ด้วยอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่ส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียน 2) วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาครูให้มีความสามารถในการออกแบบนวัตกรรมการศึกษาโดยใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่นและเพื่อพัฒนา ความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 3) กระบวนการพัฒนา วิชาชีพ 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ร่วมกันศึกษาวิเคราะห์ปัญหา ขั้นที่ 2 ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย ขั้นที่ 3 ร่วมกัน เลือกรูปแบบการพัฒนาวิชาชีพ ขั้นที่ 4 ร่วมใจพัฒนาวิชาชีพ และขั้นที่ 5 ร่วมมือกันประเมินผล 4) การวัดและ ประเมินผล ผลที่เกิดขึ้นกับครู ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพ ความสามารถในการออกแบบ นวัตกรรมการศึกษา ความสามารถในการนำนวัตกรรมไปใช้และความพึงพอใจ ส่วนผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนเป็น ความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรม และ 5) ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้

ความสำคัญกับการพัฒนาวิชาชีพโดยทำให้เกิดความร่วมมือของครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา และครูต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบนวัตกรรมการศึกษา การโค้ชและการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาตนเองได้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช พ.ศ. 2551**. กรุงเทพฯ: องค์การคลังสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- เขตต์อรัญ ธรรมรักษ์. (2562). หลักการและรูปแบบการพัฒนาวิชาชีพครูที่ประสบผลสำเร็จ. **วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (สพบท.)**, 1 (2), 67-74.
- ฉันท ชาติทอง. (2551). การออกแบบการสอนและบูรณาการ. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- ทิตนา แคมมณี. (2562). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ** (พิมพ์ครั้งที่ 23). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัทธนัย ประสานนาม. (2552). **เพศชาติพันธุ์และปัญหาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ในภาพยนตร์เรื่อง Touch of Pink**. ค้นเมื่อ 10 มกราคม 2564, จาก <http://www.midnightuniv.org/midnight2545/document95248.html>
- บุญชอบ จันทาพูน, สุวดี อุปปินใจ, สมเกียรติ ตุ่นแก้ว และไพโรภ รัตนชวงค์. (2561). กลยุทธ์การเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูโรงเรียนเทศบาล 1 ต้นยาง จังหวัดเชียงราย. **วารสารวิจัยและพัฒนาโดยองค์กรในพระบรมราชูปถัมภ์**, 13 (2), 17-27.
- ประสิทธิ์ ลีปรีชา. (2547). **การสร้างและสืบทอดอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งในวาทกรรมอัตลักษณ์**. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- ปิ่นนัทธ์ จำปากุล. (2565). ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ: วิธีแห่งการพัฒนาครูยุคดิจิทัล. **วารสารจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยพิบูลสงคราม**, 2 (2), 57-73.
- พนิดาจารย์อุปการะ และมาเรียม นิลพันธุ์. (2558). รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการโค้ช. **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ**, 8 (2), 532-543.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2557). **เติบโตเต็มตามศักยภาพสู่ศตวรรษที่ 21 ของการศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ภัสร์ไพ พงษ์เจริญ, ปณัฐชรัตน์ จารุชัยนิวัฒน์ และศิริเดช สุชีวะ. (2566). รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพครู
ประจำการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์สำหรับเด็กวัยอนุบาล. **วารสาร
บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**, 17 (3), 99-111.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2558). **วิธีวิจัยทางการศึกษา**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มาเรียม นิลพันธุ์ และศิริวรรณ วณิชพัฒน์วารชัย. (2557). **การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนโดยใช้พิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริม
การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รุจิราพร รามศิริ และมาเรียม นิลพันธุ์. (2558). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์โดยใช้การวิจัย
เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัย ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และจิตวิทยาศาสตร์ของ
นักเรียนระดับมัธยมศึกษา. **Silpakorn Educational Research Journal**, 7 (1), 110-122.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล. (2562). **ทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรม**. ค้นเมื่อ 2 ตุลาคม 2562, จาก
<http://www.curriculumandlearning.com>
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2560). **คู่มือการใช้หลักสูตรรายวิชาพื้นฐาน
วิทยาศาสตร์**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี. (2564 ก). **ข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี
ปีการศึกษา 2564**. กาญจนบุรี: กลุ่มนโยบายและแผน หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานศึกษาธิการ
จังหวัดกาญจนบุรี.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี. (2564 ข). **ยุทธศาสตร์พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี
พ.ศ. 2563-2567 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2564)**. ค้นเมื่อ 2 ตุลาคม 2565, จาก [https://kansand
box.org/wp-content/uploads/2022/06/ยุทธศาสตร์พื้นที่นวัตกรรม64กาญจนบุรี.pdf](https://kansandbox.org/wp-content/uploads/2022/06/ยุทธศาสตร์พื้นที่นวัตกรรม64กาญจนบุรี.pdf)
- สุมนชาม จุลชาติ และวิสาข์ จิตวิวัฒน์. (2556). การพัฒนารูปแบบการพัฒนาวิชาชีพแบบร่วมมือโดยเน้นครู
เป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของครูโรงเรียน
ประถมศึกษา. **วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย**, 5 (2), 113-133.
- อารี สันทนต์. (2561). **พัฒนาบทเรียนร่วมกันเพื่อชุมชนแห่งการเรียนรู้: คู่มือปฏิรูปโรงเรียนที่ยั่งยืน**.
กรุงเทพฯ: ปีโก้.

- อินทิรา พงษ์นาค และศุภกรณ์ ดิษฐพันธ์. (2558). อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี. **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ**, 8 (3), 511-523.
- DuFour, R. (2001). Professional learning communities: A bandwagon, an idea worth considering, or our best hope for high levels of learning. **Middle School Journal (J1)**, 39 (1), 4-8.
- Edutopia. (2024). **Cultivating creativity in students and teachers**. Retrieved 5 May 2024, from <https://www.edutopia.org>
- Glickman, C. D., Gordon, S. P. & Ross-Gordon, J. M. (2010). **Supervision and instructional leadership: A developmental approach** (8th ed.). MA: Allyn and Bacon.
- Hall, S. & du Gay, P. (1996). **Questions of cultural identity**. London: Sage Publications.
- Hord, S. M. (1997). **Professional learning communities: Communities of continuous inquiry and improvement**. Retrieved 20 February 2022, from <http://www.sedl.org/pubs/chang34/plc-cha34.pdf>
- Hord, S. M., Roussin, J. L. & Sommers, W. A. (2009). **Guiding professional learning communities: Inspiration, challenge, surprise, and meaning**. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Knowles, M. S. (1990). **The adult learner: A neglected species** (4th ed.). Houston: Gulf Publishing.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. **Archives of Psychology**, 22 (140), 1-55.
- Loucks-Horsley, S., Hewson, P. W., Love, N. & Stiles, K. (1998). **Designing professional development for teachers of science and mathematics**. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- OECD. (2008). **Improving school leadership. Volume 1: Policy and practice**. Retrieved 25 March 2024, from <https://doi.org/10.1787/9789264044711-en>
- Reimers, E. V. (2003). **Teacher professional development: An international review of the literature**. Paris: IIEP's Print Shop.

- Rogers, E. M., Singhal, A. & Quinlan, M. M. (2014). **Diffusion of innovations**. New York, NY: Routledge.
- Rolfe, M. (2012). **Voter turnout: A social theory of political participation**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Seashore, K. R., Anderson, A. R. & Riedel, E. (2003). **Implementing arts for academic achievement: The impact of mental models, professional community and interdisciplinary teaming**. Retrieved 27 February 2024, from <https://hdl.handle.net/11299/143717>
- Shibiru, T. & Bekele, M. (2024). Leading change and innovation effectively in secondary schools: A literature review. **International Journal of Secondary Education**, 12 (3), 68-74.
- Showers, B., Joyce, B. & Bennett, B. (1987). Synthesis of research on staff development: A framework for future study and a state-of-the-art analysis. **Educational Leadership**, 45 (3), 77-87.
- Sparks, P. & Loucks-Horsley, S. (1989). Five models of staff development for teacher. **Journal of Staff Development**, 10 (4), 40-57.
- Stoll, L. & Louis, K. S. (2007). Professional learning communities: Elaborating new approach Professional learning communities: Divergence. **Depth and dilemmas**, 6 (12), 1-13.
- The Partnership for 21st Century Learning. (2018). **Framework for 21st century learning**. Retrieved 1 March 2024, from <http://www.p21.org/storage>
- Trilling, B. & Fadel, C. (2012). **21st century skills: Learning for life in our times**. San Francisco, CA: John Wiley & Sons.